

بسته اجرایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (۱۳۹۴ - ۱۳۹۰)

موضوع ماده (۲۱۷) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران

مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۹ هیأت وزیران

مقدمه

فرهنگ، کلی ترین بینش و نگرشی است که انسان نسبت به جهان دارد. این بینش و نگرش همان معنایی است که جامعه برای هستی و انسان قائل بوده و به اندازه ای کلی و جهانشمول است که همه ارزشها و روشهای فرد و اجتماع را در بر می گیرد و گاه حتی می توان آن را مترادف با جهان بینی به کار برد. جهان بینی هر قوم در شکل و محتوای بسیاری از جنبه های محسوس زندگی آن قوم اثر قابل توجهی دارد، جهانی که مردم می سازند و در آن زندگی می کنند، تا حد زیادی تحت تأثیر جهان بینی آنان است. به عبارت دیگر، فرهنگ یک قوم، در وجوه مختلف زندگی آنان از قبیل صنعت، اقتصاد، مدیریت، شهرسازی، معماری و هنر، تجلی می کند و به منزله روحی است که در کالبد تمدن آن قوم جریان دارد. فرهنگ به عنوان بستر و زیرساخت توسعه بر سایر عرصه ها (سیاسی، اقتصادی و اجتماعی و...) تأثیر می گذارد و از آنها تأثیر می پذیرد.

با این نگرش، وظایف بخش فرهنگ را از دو جنبه می توان مورد بررسی قرار داد. جنبه اول وظیفه و رسالتی است که این بخش در توسعه عمومی کشور یا به عبارت دیگر در فرهنگ توسعه بر عهده دارد. در این رویکرد مهمترین رسالت بخش فرهنگ به ایجاد زیرساختها و فراهم کردن بسترهای مناسب با استفاده از ظرفیت نهادی بخش فرهنگ برای تحقق رشد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و... معطوف است.

جنبه دوم وظایف بخش فرهنگ به توسعه فرهنگی معطوف است. این جنبه به تأمین حقوق فرهنگی مردم به معنای حق دسترسی عادلانه افراد به کالاها و خدمات فرهنگی اشاره دارد. تأمین نیازهای فرهنگی امری اجتناب ناپذیر برای دستگاه های فرهنگی تلقی می شود. علاوه بر آن، برنامه ریزی در مورد ماهیت و محتوای فعالیت ها و خدمات فرهنگی که عموماً از طریق ابزارهای فرهنگی حاصل می شود زمینه دیگری است که در تدوین برنامه های توسعه فرهنگی نباید از آن غافل شد.

فرهنگ در سند چشم انداز

فرهنگ ایران اسلامی از کهن ترین و اصیل ترین فرهنگ های جهانی به شمار می رود که زیر لوای پرچم اسلام غنای بیشتری نیز یافته است، لذا سیاستگذاران و مسئولان کشور، همواره در تدوین و تعیین اهداف و سیاستهای کلان و بلندمدت جایگاه ویژه ای برای فرهنگ قائل بوده و فرهنگ را از ارکان اساسی جامعه محسوب می کنند. این رویکرد تا جایی پیش رفته که روح حاکم بر اهداف چشم انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر فرهنگ و مؤلفه های هویت بخش آن است. خصوصاً هویت اسلامی مورد تأکید قرار گرفته تا حدی که در اولین بند از هشت بند سند چشم انداز بر فرهنگ و عناصر آن و به ویژه فرهنگ عمومی جامعه تأکید شده و در بندهای دیگر نیز به مناسبت موضوع، به فرهنگ نیز اشاره شده است. در بند اول در افق چشم انداز بیست ساله ویژگی های جامعه ایرانی به شرح زیر بیان شده است:

- توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش های اسلامی، ملی و انقلابی، تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسانها، و بهره مند از امنیت اجتماعی و قضایی.

در بند دیگری نیز آمده است:

- فعال، مسئولیت پذیر، اینثارگر، مؤمن، رضایت مند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن.

سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه در امور فرهنگی

سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه در امور فرهنگی نیز بر موضوعات زیر تأکید دارد:

- تکمیل و اجرای طرح مهندسی فرهنگی کشور و تهیه پیوست فرهنگی برای طرح های مهم

- زنده و نمایان نگه داشتن اندیشه دینی و سیاسی حضرت امام خمینی (ره) و برجسته کردن

نقش آن به عنوان یک معیار اساسی در تمام سیاست گذاری ها و برنامه ریزی ها

- تقویت قانونگرایی، انضباط اجتماعی، وجدان کاری، خودباوری، روحیه کار جمعی، ابتکار، درستکاری، قناعت، پرهیز از اسراف و اهتمام به ارتقاء کیفیت در تولید

- مقابله با جریانات انحرافی در حوزه دین و زدودن خرافات و موهومات

- استفاده بهینه از فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی برای تحقق اهداف فرهنگی نظام

- ایجاد درک مشترک از چشم انداز بیست ساله و تقویت باور و عزم ملی برای تحقق آن
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان های وابسته به آن، بزرگترین دستگاه فرهنگی دولتی کشور به حساب می آیند. این وزارتخانه به عنوان متولی اصلی بخش فرهنگ کشور، به دلیل تغییر و تحول در فرهنگ جاری و نیز نیازهای فرهنگی کشور، خود نیز از ابتدای تأسیس تاکنون دچار تغییر و تحولات وسیعی شده است

اهداف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی عبارتند از:

۱- رشد فضائل اخلاقی براساس ایمان و تقوا

۲- استقلال فرهنگی و مصونیت جامعه از نفوذ فرهنگ اجانب

۳- اعتلای آگاهی های عمومی در زمینه های مختلف و شکوفایی استعدادها و روحیه تحقق و تتبع و ابتکار

۴- رواج فرهنگ و هنر اسلامی

۵- آگاهی جهانیان نسبت به مبانی و اهداف انقلاب اسلامی

۶- گسترش مناسبات فرهنگی با ملل و اقوام مختلف بخصوص مسلمانان و مستضعفان جهان

۷- فراهم آمدن زمینه های وحدت میان مسلمین

در ادامه با توجه به اهداف و شرح وظایف در نظر گرفته شده در قوانین جاری کشور و قانون برنامه پنجم توسعه برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و دستگاه های تابعه آن، به تشریح مسائل اساسی دستگاه اجرایی در طول سال های برنامه پنجم و راهبردهای اصلی آن دستگاه، به تفکیک حوزه های گوناگون فرهنگی خواهیم پرداخت.

...

حوزه اوقاف و امور خیریه

- ۱- تثبیت مالکیت موقوفات از طریق ثبت و سنددار کردن موقوفات کشور
- ۲- نبود برنامه ریزی برای احیاء توسعه، عمران و بهره برداری بهینه از سرمایه و دارایی موقوفات
- ۳- نبود اشراف اطلاعاتی بر موقوفات و رقبات و بقاع متبرکه کشور، به منظور تبدیل بقاع به قطب فرهنگی، حفظ و تثبیت مالکیت، حسابرسی، کنترل درآمد و هزینه و بهره برداری از سرمایه و دارایی موقوفات و رقبات

...

حوزه مساجد

- ۱- فقدان آمار جدید و دقیق از تعداد مساجد و اماکن مذهبی
- ۲- عدم وجود یک سازمان مرکزی متولی امور مساجد کشور
- ۳- عدم وجود ردیف بودجه مستقل برای کانون های فرهنگی و هنری مساجد
- ۴- عدم توجه به پیوست مسجد در پروژه های مهم
- ۵- عدم دسترسی آسان به مسجد (پراکندگی موجود نامناسب می باشد)
- ۶- کمبود مسجد در برخی از روستاها، شهرک ها و...
- ۷- عدم وجود پرتال یا شبکه مجازی مساجد
- ۸- عدم توجه به مسأله بیمه فعالان مساجد (کتابداران، مسئولان کانون ها و...)
- ۹- عدم ارتباط مساجد داخل کشور با مساجد خارج کشور

راهبردهای اصلی بخش فرهنگ

...

حوزه اوقاف و امور خیریه

۱- شناسایی، تثبیت مالکیت و حفظ و نگهداری اسناد وقفی

۲- سنددار کردن موقوفات کشور

۳- استیفای حقوق موقوفات با بسیج همگانی، حقوقی، ثبتی و هیئت فقهی

۴- استقرار سامانه جامع اطلاعات اوقافی

۵- ایجاد زمینه لازم برای تبدیل بقاع متبرکه به قطب فرهنگی و زمینه سازی برای تقویت حضور مردم در بقاع متبرکه

...

حوزه مساجد

۱- توجه به مساجد به عنوان یک مرکز مهم در تصمیم گیری های فرهنگی و اجتماعی و تربیتی

۲- تخصیص بودجه مناسب جهت انجام فعالیت های کانون های فرهنگی و هنری مساجد

۳- تجمیع فعالیت های موازی سازمانها و نهادها و دستگاه ها در یک سازمان یا شورای مرکزی تحت اشراف مقام معظم رهبری

۴- در نظر گرفتن مساجد به عنوان پیوست فرهنگی طرح های مهم فرهنگی و اجتماعی

۵- ضرورت مشارکت دستگاه های مرتبط با مسجد در انجام فعالیت های فرهنگی

سیاستهای اجرایی بخش فرهنگ

...

حوزه اوقاف و امور خیریه

۱- ساماندهی و حفظ و نگهداری مناسب اسناد

۲- در اولویت قرار دادن برنامه سند دار کردن کلیه موقوفات و رقبات کشور در برنامه های سازمان

۳- بسیج همگانی حقوقی و ثبتی برای شناسایی و خلع ید متصرفین غیرقانونی موقوفات و رقبات کشور با اولویت پرونده های ملی و مهم استانی

۴- بسیج امکانات و منابع به منظور استقرار و پیاده سازی سامانه جامع اطلاعات اوقافی و فعال نمودن زیرسیستم های آن حسب اولویت

۵- تقویت و توسعه برنامه عمران و آبادانی بقاع متبرکه

...

حوزه مساجد

۱- ترویج و توسعه فعالیت های قرآنی در مساجد

۲- حمایت از تأسیس کانون های جدید در مساجد و پشتیبانی از کانون های موجود

۳. حمایت از تأسیس کتابخانه های جدید در مساجد و پشتیبانی از کتابخانه های موجود

۴- آموزش ائمه جماعات (مهارت های تبلیغ)

۵- آموزش اعضای کانون ها

۶- آموزش کتابداران

۷- انجام پژوهش های مسجد محور

۸- ایجاد شبکه اجتماعی اعضای کانون ها یا پورتال

۹- بیمه فعالان کانون ها

۱۰- بیمه کتابداران

۱۱- برگزاری جشنواره های مختلف با رویکرد هنری - دینی

۱۲- آمارگیری مساجد و سایر مراکز مذهبی

۱۳- تأمین بودجه مورد نیاز ساخت کانون ها و کتابخانه ها در جوار مساجد بویژه مناطق محروم و مرزی

...

به منظور اجرایی کردن اهداف مندرج در سند چشم انداز، سیاست ها و قانون برنامه پنجساله پنجم در حوزه فرهنگ و ارشاد، بسته اجرایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با رویکرد مسأله محوری، شامل چهارده بسته اجرایی فرعی به شرح زیر می باشد:

...

بسته اجرایی فرعی ۱۱: حفظ، شناسایی و ساماندهی موقوفات و رقبات کشور

...

بسته اجرایی فرعی ۱۴: ارتقاء کارکرد فرهنگی و هنری مساجد

بسته اجرایی فرعی ۱۱: حفظ، شناسایی و ساماندهی موقوفات و رقبات کشور

جدول ۱ - برنامه‌های عملیاتی و برش سالانه اهداف کمی برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران

ردیف	برنامه های عملیاتی	اهداف کمی برنامه عملیاتی تا پایان سال های برنامه	اهداف کمی برنامه پنجم							
			واحد متعارف	سال پایه ۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	جمع کل	
۱	جمع آوری و بهینه‌سازی اسناد وقفی ارزشمند	بهینه‌سازی ۵۰ درصدی اسناد وقفی ارزشمند جهت نگهداری مناسب برپایه روش های نوین	سند	۱۰۰۰۰	۱۵۰۰۰	۳۰۰۰۰	۳۹۰۰۰	۵۰۷۰۰	۶۵۹۱۰	۲۰۰۶۱۰
۲	شناسایی و انجام مراحل ثبتی و اخذ سند مالکیت موقوفات	افزایش ۳۰ درصدی انجام مراحل ثبتی و اخذ سند مالکیت موقوفات	پلاک ثبتی	۶۲۶۳	۱۲۵۲۶	۱۸۷۸۹	۲۸۱۸۳	۴۲۳۷۵	۶۳۴۱۲	۱۶۵۱۸۵
۳	پیگیری دعوی حقوقی موقوفات	افزایش ۲۰ درصدی به نتیجه رساندن دعوی پرونده های مهم و اجرایی نمودن احکام قضایی صادره به نفع موقوفات	پرونده	۱۰۱۰۱	۸۴۶۵	۷۶۱۸	۶۸۵۶	۵۱۷۰	۵۵۵۳	۳۳۶۶۲
۴	ایجاد و پشتیبانی از سیستم	پشتیبانی از ۱۰ سیستم و به روز نمودن ۲۰٪ سخت افزار و تجهیزات موجود شبکه مرکزی و استانی	سیستم	۰	۳	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۴۳
۵	احداث و بازسازی بقاع متبرکه	احداث و بازسازی ۶۰۰۳ بقعه متبرکه	بقعه	۵۱۲	۶۶۴	۸۶۳	۱۱۲۲	۱۴۵۸	۱۸۹۶	۶۰۰۳
۶	تعمیر، مرمت و مقاومسازی بقاع متبرکه	افزایش ۳۰ درصدی کمک به تعمیر، مرمت و مقاومسازی بقاع متبرکه	بقعه	۱۴۲۰	۱۸۴۶	۲۴۰۰	۳۱۲۰	۴۰۵۶	۵۲۷۲	۱۶۶۹۴
	حمایت از برنامه امور اهل سنت	افزایش ۱۵ درصدی حمایت از روحانیون و طلاب مدارس علوم دینی اهل سنت	نفر	۲۳۳۰۷	۲۵۹۹۸	۲۹۸۹۸	۳۴۳۸۲	۳۹۵۴۰	۴۵۶۷۱	۱۷۵۲۸۹
	تربیت حافظان و قاریان قرآن کریم	افزایش ۱۵ درصدی تربیت حافظان و قاریان قرآن کریم	نفر	۱۵۲۵۰۶	۱۷۵۳۸۲	۲۰۱۶۸۹	۲۳۱۹۳۳	۲۶۶۲۳۴	۳۰۶۲۳۴	۱۱۸۲۴۹۲
	برگزاری مسابقات بین‌المللی قرآن کریم	افزایش سطح کمی و کیفی مسابقات بین‌المللی قرآن کریم	مسابقه	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۵
	برگزاری مسابقات قرآنی و دینی (شهرستانی، استانی و کشوری)	افزایش ۲۰ درصدی مسابقات قرآنی کشور	نفر	۲۰۰۰۰۰	۲۴۰۰۰۰	۲۸۸۰۰۰	۳۴۵۶۰۰	۴۱۴۷۲۰	۴۹۷۶۶۴	۱۷۸۵۹۸۴
برنامه دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم	افزایش ۱۵ درصدی سطح کمی ارائه خدمات به اساتید، اعضا هیئت علمی و دانشجویان دانشکده‌های علوم قرآنی	نفر	۴۰۳۳	۴۴۸۸	۴۰۱۱	۴۶۱۳	۵۳۰۵	۶۱۰۰	۲۳۵۱۷	

بسته اجرایی فرعی ۱۴: ارتقاء کارکرد فرهنگی و هنری مساجد

ردیف	برنامه‌های عملیاتی	اهداف کمی برنامه عملیاتی تا پایان سال‌های برنامه	اهداف کمی برنامه پنجم							
			واحد متعارف	سال پایه ۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع کل
۱	توسعه کمی کانون‌های فرهنگی، هنری مساجد	تأسیس ۹۹۷۳ کانون طی ۵ سال برنامه	باب	۱۰۳۹۴	۳۹۷۳	۲۵۰۰	۲۰۰۰	۱۵۰۰	۱۰۰۰	۲۰۳۶۷
		افزایش ۱۹۹۴۶۰۰ نفر به تعداد اعضای کانون‌ها	هزار نفر	۲۰۷۸۸	۵۹۴۶	۵۰۰	۴۰۰	۳۰۰	۲۰۰	۴۰۷۳۴
۲	توسعه کمی کتابخانه‌ها (گسترش فرهنگ مطالعه)	تأسیس ۲۱۶۶ باب کتابخانه مخزن‌دار	باب	۳۸۳۴	۲۶۶	۴۱۰	۴۵۰	۴۹۰	۵۵۰	۶۰۰۰
		تأسیس ۵۰۰۰ کتابخانه باز	باب	۵۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰۰
		افزایش ۷۳۱۵۰۰ نفره اعضای موجود کتابخانه‌ها	هزار نفر	۹۱۸/۱	۲۰۸۸	۱۱۲/۶	۱۲۳/۹	۱۳۶/۳	۱۴۹/۹	۱۶۹/۶
۳	سلامت‌دهی و توسعه آموزش‌های قرآنی	افزایش ۶۶۰۲۰۰۰ نسخه به کتابهای موجود کتابخانه‌ها	هزار نسخه	۱۲۳۳۲/۹	۵۹۹/۹	۱۲۹۳/۳	۱۴۲۲/۶	۱۵۶۴/۹	۱۷۲۱/۳	۱۸۹۴/۹
		تأسیس ۸۷۸ باب خانه نور	باب	۵۲۲	۲۰۰	۲۰۰	۱۷۸	۱۵۰	۱۵۰	۱۴۰۰
		چاپ و خرید ۳۰۰۰۰۰ جلد قرآن	جلد	۵۴۵۰۰	۸۸۹۰۰	۶۱۱۰۰	۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۳۵۴۵۰۰
		افزایش ۱۰۰۰۰ باب مسجد به طرح تلاوت نور	باب	۲۵۰۰۰	۲۰۰۰	۲۰۰۰	۲۰۰۰	۲۰۰۰	۲۰۰۰	۲۵۰۰۰
۴	تقویت و ارتقای فعالیت‌های فرهنگی و هنری	افزایش ۳۰۰۰ باب مسجد به طرح تفسیر قرآن	باب	۵۰۰۰	۲۰۰۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۸۰۰۰
		افزایش ۹۹۷۳ پایگاه اوقات فراغت به پایگاه‌های موجود	پایگاه	۱۰۳۹۴	۳۹۷۳	۲۵۰۰	۲۰۰	۱۵۰۰	۱۰۰۰	۲۰۳۶۷
۵	توسعه کمی فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی	شناسایی و حمایت از ۶۶۵ عنوان نشریه تجربی	عنوان	۵۵۰	۶۰	۸۵	۱۳۰	۱۷۰	۲۲۰	۱۲۱۵
		عنوان جشنواره بزرگ جوانان مساجد	جشنواره	۳	۴	۲	۳	۳	۳	۱۸
		برگزاری ۲۸ دوره آموزشی و پژوهشی	دوره	۸	۸	۵	۵	۵	۵	۳۶
۶	توسعه مراکز و فعالیت‌های فرهنگی دیجیتال	چاپ ۶ عنوان نشریه آموزشی	عنوان	-	۱	۲	۱	۱	۱	۶
		چاپ ۲۵ عنوان کتاب	عنوان	۲	۲	۳	۱۰	۵	۵	۲۷
۷	تقویت اطلاع‌رسانی - خبرگزاری شستن	راه‌اندازی ۱۶۰۰ هسته پژوهشی	هسته	۳۰۰	۴۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۱۹۰۰
		تأسیس ۹۵۹ باب مرکز دیجیتال	باب	-	۱۵۴	۱۷۰	۱۹۰	۲۱۰	۲۳۵	۹۵۹
۷	تقویت اطلاع‌رسانی - خبرگزاری شستن	افزایش ۱۶۰۳۲ پورتال مسجد و کانون	پورتال	-	-	۳۲	۱۰۰۰	۵۰۰۰	۱۰۰۰۰	۱۶۰۳۲
		تولید و انتشار ۵۲۵۰۰۰ عنوان خبر و گزارش‌های خبری	عنوان	۹۰۰۰۰	۹۵۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	۱۱۵۰۰۰	۶۱۵۰۰۰